

KOLESARJI

PROGRAM AKTIVNOSTI

23. – 28. april 2013

6. – 30. maj 2013

11. – 16. junij 2013

Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa, Trdinova ulica 8, 1000 Ljubljana

JAVNA AGENCIJA
REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARNOST PROMETA

1. UVOD

Javna agencija RS za varnost prometa v letošnjem letu vodi in koordinira preventivno akcijo kolesar.

V okviru podpisa Evropske listine o varnost v cestnem prometu se Javna agencija RS pridružuje večji prometni varnosti v Evropi s ciljem zmanjšanja števila mrtvih v cestnem prometu. Na podlagi predloga Nacionalnega programa varnosti cestnega prometa za obdobje 2013-2022 (NPVCP) si prizadevamo delovati v smeri doseganja skupnega evropskega cilja »Vizija nič«, predvsem z ukrepi ter preventivnimi aktivnostmi na podlagi prometno-varnostne problematike v cestnem prometu na področju najbolj ranljivih skupin udeležencev v cestnem prometu.

Kolesarji so udeleženi v 6 % vseh prometnih nesreč v Sloveniji, pri nesrečah s smrtnim izzidom jih je 10 % in pri nesrečah s hudimi poškodbami jih je kar 27 %. Delež se zadnja leta povečuje, kar je dovolj zgovoren podatek, da je potrebno zagotoviti kolesarjem ter kolesarskemu prometu posebno pozornost.

V ta namen je pred vami Akcijski načrt z opredeljenim izvajanjem aktivnosti na področju preventivne akcije kolesarjev, ki so namenjene najbolj ranljivim skupinam udeležencev v cestnem prometu. S preventivnim opozarjanjem za večjo varnost kolesarjev, želimo opozoriti na upoštevanje prometnih pravil, na odgovornejše vedenje kolesarjev v cestnem prometu in na dokaj nizko kulturo udeležencev v cestnem prometu. Vloga Akcijskega načrta pri izboljšanju varnosti kolesarjev v cestnem prometu je na preventivnem opozarjanju pomembnosti uporabe varnostne čelade ter posledično zmanjšanje prometnih nesreč s hudimi posledicami ter smrtnim izzidom.

Cilj preventivnih akcij, ki smo ga zastavili, je omogočiti varno kolesarjenje na javnih cestnih površinah v Sloveniji in zmanjšanje števila mrtvih in huje telesno poškodovanih kolesarjev za 10 % ter zvečati uporabo čelade pri kolesarjih za 10 %.

Po tujih študijah je v povprečju 20-40 % vseh poti opravljenih s kolesom, povprečna opravljena pot je med 3-5 km. Najbolj pogosto uporabljajo kolesa najstniki in mladostniki ter starejši. Žal za slovenske razmere ni podrobnejših informacij. Res pa, da v Sloveniji, v zadnjih desetih letih število umrlih kolesarjev resda rahlo upada, vendar se ne znižuje sorazmerno z znižanjem števila vseh mrtvih udeležencev v prometu. Kar pomeni, da se delež kolesarjev med vsemi žrtvami povečuje. To je

pomemben podatek za ukrepanje na področju izboljšanja varnosti kolesarskega prometa v Sloveniji.

Zavedamo se, da je izguba življenja najhujša posledica prometnih nesreč in da so tudi hude in lahke telesne poškodbe ter velika materialna škoda nacionalni problem. Zato poudarjamo pomembnost prav preventivnih akcij, s pomočjo katerih vzpostavljamo komunikacijski kanal med organi in vsemi udeleženci v prometu ter s tem opozarjamo na resno problematiko kolesarjev in pomembnost doseganja postavljenih ciljev.

Preventivne akcije bodo potekale v mesecu aprilu, maju in juniju 2013.

2. CILJ

Glede na namen akcije in nekatere mednarodne kazalce sta v akciji opredeljena naslednja cilja:

- 1. ZMANJŠATI ŠTEVILO UMRLIH IN HUJE TELESNO POŠKODOVANIH KOLESARJEV ZA 10 %**
- 2. POVEČATI UPORABO KOLESARSKE ČELADE V NASELJIH ZA 10 %**

V letu 2012 je na slovenskih cestah umrlo 12 kolesarjev. S spremembo vedenjskih vzorcev obenem krepimo zavest, da moramo za lastno varnost in varnost drugih udeležencev v prometu največ skrbeti sami.

3. ANALIZA

Po podatkih iz analize stanja na tem področju so ključne ugotovitve naslednje:

- v letu 2012 je v prometnih nesrečah umrlo 12 (14) kolesarjev, kar je 14 % manj kot v letu 2011;
- v letu 2012 je v prometnih nesrečah umrlo 9 kolesarjev (75 %), ki med vožnjo niso nosili čelade oziroma 53 % poškodovanih kolesarjev v prometnih nesreč ni nosilo čelade;

- v letu 2012 je delež umrlih kolesarjev glede na vse umrle udeležence znašal 9 % (skupaj je umrlo 130 udeležencev, od tega 12 kolesarjev), v letu 2007 je bil delež le 6 % (293 umrlih, od tega 17 kolesarjev);
- delež poškodovanih kolesarjev v naselju, ki so uporabljali čelado, je za polovico manjši kot izven naselja - 28 % (278 poškodovanih) v primerjavi s 58 % (108 poškodovanih) poškodovanih izven naselja.

Vrsta Poškodbe	Huda telesna poškodba		Lažja telesna poškodba		Umrli	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Število poškodovanih	147	198	965	991	14	12

V letu 2012 se je število umrlih kolesarjev zmanjšalo glede na leto 2011; umrlo je 12 (14) kolesarjev, kar je 14 % manj kot v letu 2011. Število huje in lažje telesno poškodovanih kolesarjev se je v letu 2012 povečalo; hudo telesno poškodovanih je bilo 198 (147) – povečanje za 35 %, število lažje telesno poškodovanih pa je bilo 991 (965) – povečanje za 3 %.

V Sloveniji je obvezna uporaba zaščitne čelade za osebe mlajše od 14. leta. V 34. členu Zakona o pravilih cestnega prometa (Ur. l. RS št. 109/2010) je določeno, da morajo imeti osebe mlajše od 14 let med vožnjo kolesa na glavi pripeto zaščitno kolesarsko čelado. Enako velja tudi za otroka, ki se na kolesu vozi kot potnik.

Tabela 1: Poškodbe kolesarjev z ali brez uporabe zaščitne čelade

Vrsta Poškodbe	Huda telesna poškodba		Lažja telesna poškodba		Umrli	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Uporabljal	47	64	304	319	1	3
Ni uporabljal	75	110	505	526	12	9
% uporabe	32%	32%	32%	32%	7%	25%

V letu 2012 je na slovenskih cestah umrlo 9 (12) kolesarjev, pri katerih je bilo mogoče ugotoviti, da v času prometne nesreče niso uporabljali varnostne čelade. V primerjavi z enakim obdobjem leta 2011 se je stopnja uporabe varnostne čelade pri umrlih kolesarjih povečala iz 7 % na 25 %, pri poškodovanih kolesarjih pa je stopnja ostala enaka (32 % pri hudo in lažje telesno poškodovanih).

Tabela 2: Število umrlih kolesarjev v zadnjih 5 letih glede na vse umrle

LETO	2008	2009	2010	2011	2012
Št. vseh umrlih	214	171	138	141	130
Št. umrlih kolesarjev	16	18	16	14	12
Delež umrlih kolesarjev	7%	11%	12%	10%	9%

Število umrlih kolesarjev v zadnjem 5-letnem obdobju se vsako leto zmanjša za dva umrla. Delež umrlih kolesarjev med vsemi smrtnimi žrtvami pa se je do leta 2010 povečeval (iz 6 % v 2007 na 12 % v 2010). V letu 2011 je delež umrlih kolesarjev začel upadati, v letu 2011 na 10 %, v lanskem letu pa je delež znašal 9 %. Glede na pričakovan trend povečanja kolesarskega prometa, se tako povečuje tudi izpostavljenost kolesarjev in njihova ogroženost. Delež kolesarjev med smrtnimi žrtvami znaša v povprečju 9,8 % letno.

Tabela 3: Prometne nesreče kolesarjev s posledicami v naseljih oz izven naselij

LETO	Število prometnih nesreč		Delež v naseljih
	V naseljih	Izven naselij	
2008	852	160	84%
2009	891	192	82%
2010	808	159	84%
2011	958	187	84%
2012	1003	205	83%

Iz tabele 3 lahko razberemo, da je število prometnih nesreč kolesarjev s posledicami v naseljih vsaj 4-krat večje kot izven naselij. Povprečje deleža prometnih nesreč v naseljih v zadnjem 5 letnem obdobju je 83 %.

Tabela 4: Poškodovani kolesarji v naseljih oz izven naselij z zaščito ali brez (čelada)

LETO	S čelado		Brez čelade		Delež poškodovanih kolesarjev z zaščito (čelado)	
	V naseljih	Izven naselij	V naseljih	Izven naselij	V naseljih	Izven naselij
2008	180	64	431	58	21%	40%
2009	216	92	497	74	24%	47%
2010	219	90	436	60	27%	55%
2011	253	99	524	68	27%	54%
2012	278	108	567	78	28%	58%

Glede uporabe čelade je delež poškodovanih kolesarjev v naselju, ki so uporabljali čelado, za polovico manjši kot izven naselja (v 2012: 28 % poškodovanih v naselju - 54 % poškodovanih izven naselja).

Vzpodbudo je, da se povečuje stopnja uporabe zaščitne čelade tako v naseljih kot izven njih. Uporaba zaščitne čelade pri poškodovanih kolesarjih v naseljih se je povečala iz 21 % v letu 2007 na 28 % v letu 2012, pri poškodovanih kolesarjih izven naselij pa iz 35 % v letu 2007 na 58 % v letu 2012.

Tabela 5: Poškodovani kolesarji po starostnih skupinah v obdobju 2008-2012

Starostni razred v letih	umrli	hudo telesno poškodovani	lahko telesno poškodovani
od 0 do 13	1%	4%	7%
od 14 do 17	4%	5%	8%
od 18 do 20	0%	2%	4%
od 21 do 23	4%	2%	4%
od 24 do 30	3%	7%	11%
od 31 do 40	7%	11%	15%
od 41 do 50	17%	18%	16%
od 51 do 60	30%	23%	17%
nad 60	34%	29%	17%

Delež poškodovanih kolesarjev je največji pri najstarejši starostni skupini (nad 60 let). Najbolj izstopa delež umrlih - 34 %, delež hudo telesno poškodovanih je 29 %, lažje telesno poškodovanih pa je poleg starostne skupine nad 60 let največ še v skupini od 51 do 60 in sicer 17 %.

Glede razdelitve po spolu, se je v zadnjem 5 letnem obdobju poškodovalo 67 % moških, 33 % pa je bilo žensk.

Tabela 6: Delež poškodovanih kolesarjev kot povzročitelji prometne nesreče v zadnjem 3 letnem obdobju

LETO	S hudo tel. poškodbo		S lahko tel. poškodbo		smrt	
	Povzr. DA	Povzr. NE	Povzr. DA	Povzr. NE	Povzr. DA	Povzr. NE
2010	58%	42%	46%	54%	56%	44%
2011	58%	42%	50%	50%	64%	36%
2012	58%	42%	49%	51%	67%	33%

Podatki iz zgornje table kažejo, da so kolesarji vedno bolj pogosto povzročitelji prometne nesreče s poškodbo kolesarja. Delež povzročiteljev prometne nesreče s smrtjo kolesarja, je v zadnjem 3 letnem obdobju v 62 % v prid kolesarja. Prav tako je delež kolesarjev kot povzročiteljev prometne nesreče s hudo poškodbo kolesarja na strani kolesarjev in sicer 58 %. Pri lažjih telesnih poškodbah pa je delež krivde povzročitelja prometne nesreče enakomerno razdeljen med kolesarjem ter drugim udeležencem (49 %).

Tabela 7: Poškodbe kolesarjev po statistični regijah

STATISTIČNA REGIJA	Št. poškodovanih kolesarjev (S,H,L)	v %
OSREDNJESLOVENSKA	376	31%
PODRAVSKA	248	21%
SAVINJSKA	154	13%
GORENJSKA	107	9%
POMURSKA	85	7%
OBALNO-KRAŠKA	63	5%
GORIŠKA	53	4%
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	42	4%
KOROŠKA	26	2%
SPODNJESAVSKA	20	2%
NOTRANJSKO-KRAŠKA	19	2%
ZASAVSKA	7	1%

Glede na regijo izstopajo po številu poškodovanih kolesarjev v zadnjem letu Osrednjeslovenska regija (31 % vseh poškodovanih kolesarjev), sledi Podravska (21 %), Savinjska (13 %) in Gorenjska (9 %).

Tabela 8: Število nesreč kolesarjev po vrsti ceste

VRSTA CESTE	Št. nesreč	v %
NASELJE Z ULIČNIM SISTEMOM	2425	64%

DRŽAVNA CESTA	614	16%
NASELJE BREZ ULIČNEGA SISTEMA	536	14%
LOKALNA CESTA	218	6%

Po številu prometnih nesreč z udeležbo kolesarjev zadnjem tri letnem obdobju, najbolj izstopajo naselje z uličnim sistemom (64 %), sledijo mu državne ceste (16 %), naselje brez uličnega sistema (14 %) in pa lokalne ceste (6 %).

Tabela 9: Število prometnih nesreč s udeležbo kolesarjev ter posledice – povzročitelj prometne nesreče alkoholiziran kolesar

LETO	Prometne nesreče				Posledice		
	Vse nesreče	S hudo tel.pošk.	Z lahko tel.pošk.	S smrtnim izidom	Huda tel.pošk.	Lažja tel.pošk.	Smrt
2010	98	15	72	3	15	74	3
2011	127	15	95	2	15	97	2
2012	148	24	108	2	24	111	2
primerjava 12/11	17%	60%	14%	0%	60%	14%	0%

V letu 2011 so alkoholizirani kolesarji povzročili 148 (127) prometnih nesreč, kar je 17 % več kot leto poprej. Povečalo se je število prometnih nesreč s poškodbo, prav tako tudi posledice. Število umrlih kolesarjev je ostalo enako (2 umrla), povečalo pa se je število hudo telesno poškodovanih 24 (15) oz. za 60 % in število lažje telesno poškodovanih 111 (97) oz. za 14 %.

Ostale lastnosti prometnih nesreč z udeležbo kolesarjev:

- **VZROK prometne nesreče;**

- najpogostejši vzrok za nastanek prometne nesreče z udeležbo kolesarjev je neupoštevanje pravil o prednosti – 27 % (26 %) ter nepravilna smer vožnje in neprilagojena hitrost – 17 % (17 %).
- Pri prometnih nesrečah, kjer je bil povzročitelj kolesar, je bila neprilagojena hitrost najpogostejši vzrok za nastanek prometne nesreče – 28 % (24 %). Zelo pogost vzrok je tudi bila nepravilna smer oz. stran vožnje – 27 % (26 %).
- Pri prometnih nesrečah s smrtjo kolesarja so bili najpogostejši vzroki prometnih nesreč: nepravilna smer vožnje, neupoštevanje pravil o prednosti ter ostalo – vsi po 25 % oz. 3 smrtne žrtve. V 17 % (2 umrla) je bil vzrok neprilagojena hitrost, v 8 % (ena žrtev) pa premik z vozilom. V prometnih nesrečah, ki jih je povzročil kolesar in je le-ta tudi umrl, so

bili prav tako najpogostejši vzroki nepravilna smer vožnje, neupoštevanje pravil o prednosti ter ostalo – vsi po 25 % oz. 2 smrtne žrtve

- **TIP prometne nesreče;**
 - Najpogostejši tip prometne nesreče z udeležbo kolesarja je bočni trk – 32 % (29 %). Sledi mu tip ostalo – 22 % (23 %) in prevrnitev vozila – 16 % (16 %).
 - Pri prometnih nesrečah s smrtjo kolesarja je najpogostejši tip nesreče bočni trk – 50 % (29 %) in čelni trk – 25 % (14 %).
- **SOUDELEŽENCI v prometnih nesrečah s smrtjo kolesarja;** v 12 prometnih nesrečah s smrtjo kolesarja so bili udeleženi še:
 - v 6 primerih je bil poleg kolesarja udeležen še voznik osebnega vozila (50 %),
 - v 2 primerih je bil poleg kolesarja udeležen še voznik tovornega vozila (17 %),
 - v 2 primerih je bil udeležen neznani udeleženec (17 %),
 - v enem primeru je šlo za solo prometno nesrečo kolesarja (8 %),
 - v enem primeru je bil poleg kolesarja udeleženo še vlak (8 %).

4. UKREPI v obdobju od 23. do 28. aprila, 6. do 30. maj ter od 11. do 16. junija 2013

Zap. št.	VRSTA UKREPA	IZVAJALEC	ČAS IZVEDBE	KRAJ IZVEDBE	OPOMBA
1.	Pri rednem delu bodo policisti izvedli vsaj en poostren nadzor na vozniki koles v tem času	Policija	23. - 28. april	vse policijske uprave	
2.	Nadzor nad vožnjo kolesarjev v naravnem okolju	Policija	april - oktober	vse policijske uprave	
3.	Objava informacije o poteku akcije na spletni strani policije s povezavo na stran AVP	Policija	6. maj	Generalna policijska uprava	
4.	Seznanjanje javnosti preko operativno komunikacijskih centrov policije o poteku akcije ob javljanjih in poročanjih o dogodkih na radijskih in televizijskih postajah	Policija OKC	23. - 28. april 6. - 30. maj 11. 16. junij	GPU UPS OKC in vse PU OKC	
5.	Preverjanje kolesarskih izkaznic pri osnovnošolskih otrocih	Policija	maj - september	vse policijske uprave	
6.	Sodelovanje pri izvajanju kolesarskih izpitov	Policija	maj - junij	vse policijske uprave	
7.					

5. MEDIJSKI NAČRT IN AKTIVNOSTI

V času akcije bo izvedeno tudi naslednje:

- priprava gradiva za objavo na internetu,
- dogovor s predstavniki elektronskih medijev za medijsko podporo ukrepov v času akcije,
- priprava in izvedba novinarske konference na AVP,
- dogovor s Policijo, da v vsakodnevnih jutranjih predstavitev o delu v zadnjih 24 urah, ki poteka preko nekaterih radijskih postaj seznanjeni tudi o poteku akcije,
- seznanjanje javnosti o poteku akcije in morebitnih posebnostih,
- posredovanje podatkov o ukrepih zainteresirani javnosti.

6. ZAKLJUČEK

Spodbujanje ter prizadevanje za povečanje kolesarskega prometa posledično pomeni tudi povečano pozornost, ki jo je potrebno namenjati varnosti kolesarjev na javnih površinah v Sloveniji. Tudi po podatkih v Nacionalni strategiji kolesarjev se v Sloveniji skoraj 75 % nesreč kolesarjev zgodi v naseljih, glede na kategorijo ceste pa se največ nesreč zgodi na regionalnih in lokalnih cestah.

Kljub pomembnemu napredku, ki je bil dosežen na področju varnosti v cestnem prometu z zmanjšanjem števila umrlih kolesarjev, so potrebna nadaljnja in okrepljena prizadevanja prav pri opozarjanju udeležencev v cestnem prometu ter s tem vplivanje na pomembnost varnosti kolesarjev z upoštevanjem preventivnih nasvetov glede uporabe zaščitne čelade in primerne ravnanja v prometu ter s tem zmanjšanja ogrožanja tudi ostalih udeležencev v prometu.

Tovrstne preventivne akcije so pomembna aktivnost pri doseganju zastavljenih ciljev zmanjšanja prometnih nesreč s smrtnim izidom ter hudimi telesnimi poškodbami, ciljni prispevek k večji varnosti vseh udeležencev v cestnem prometu. Če bomo s tokratno akcijo za določen odstotek zmanjšali posledice prometnih nesreč ali celo obvarovali kakšno življenje na podlagi uporabe zaščitne čelade, bo nedvoumno dosežen naš cilj ter namen.

Pripravila: Vesna Marinko

Franc Pojbič
V.D. DIREKTORJA